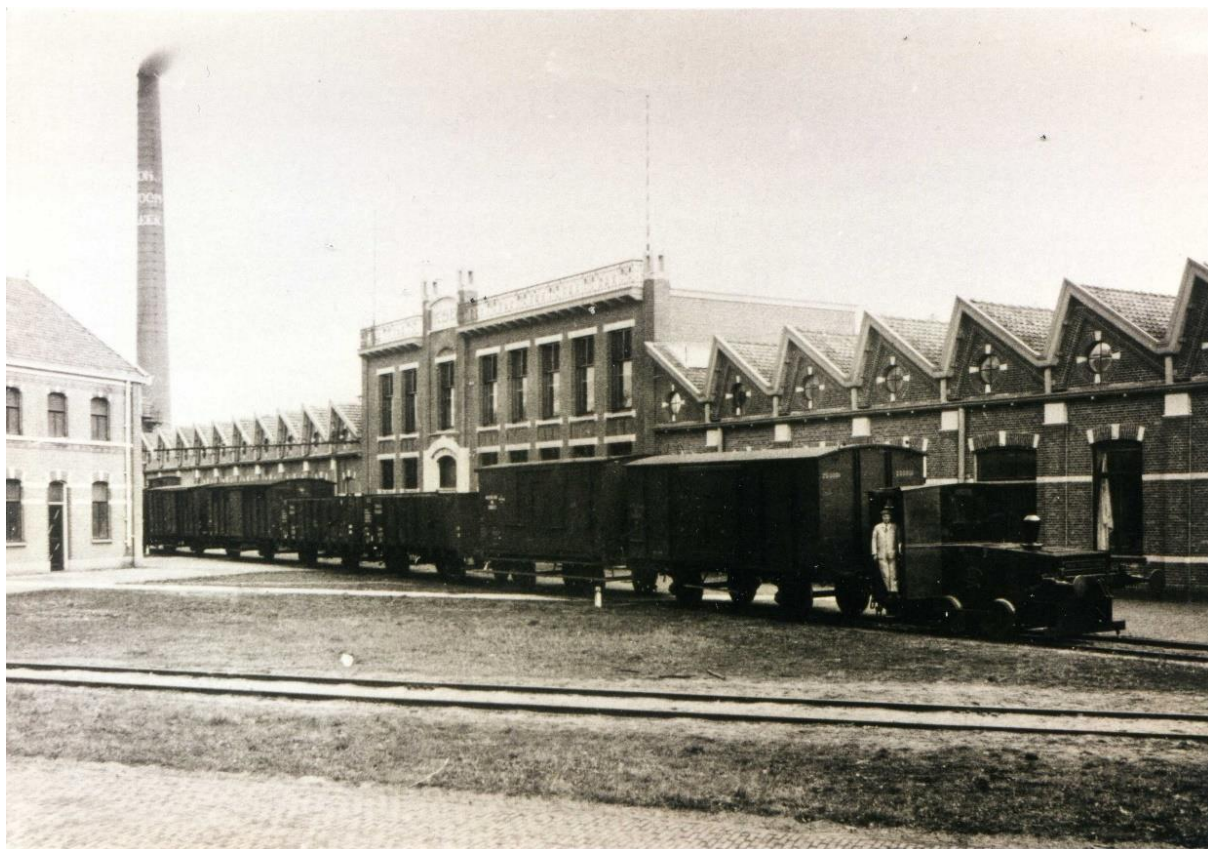


Advies te behouden bouwdelen fabrieksgebouwen Koninklijke Stoom Blekerij Nijverdal (KSB), Van der Muelenweg-Campbellweg



INLEIDING

In april 2021 werden door de Fa. ter Steege plannen gepresenteerd voor woningbouw op de locatie van het TenCate fabriekscomplex aan het Hoge Dijkje in Nijverdal. Dit was voor de HKHN en de erfgoedvereniging Heemschut aanleiding om samen te gaan werken en een inventarisatie te gaan maken van de cultuurhistorisch waardevolle fabrieksgebouwen op het terrein van de Ten Catefabrieken aan het Hoge Dijkje en aan de P.C.Stamstraat. HKHN en Heemschut streven er vanuit hun doelstellingen naar om historisch waardevol erfgoed te behouden en indien mogelijk een nieuwe functie te geven. Het bouwkundig erfgoed van de Ten Catefabrieken in Nijverdal vertegenwoordigd in de visie van HKHN en Heemschut een zeer belangrijke cultuur-historische en geschiedkundige waarde in de historie van het als fabrieksnederzetting gestichte Nijverdal. Een aantal van de door ons geïnventariseerde fabrieksgebouwen zijn te beschouwen als belangrijke voorbeelden van industrieel erfgoed. HKHN en Heemschut hebben de waardenstellingsrapporten van de Ten Catefabrieken aan het Hoge Dijkje en aan de P.C.Stamstraat in 2023 aangeboden aan de Monumentenraad en de wethouder van cultuur van de gemeente Hellendoorn.

Als logisch vervolg op bovengenoemde rapporten hebben de HKHN en Heemschut in 2024 besloten ook het derde fabriekscomplex van de Fa. Ten Cate in Nijverdal, de Koninklijke Stoom Blekerij (KSB) aan de Campbellweg / van der Muelenweg te gaan inventariseren op nog aanwezige cultuurhistorisch waardevolle fabrieksgebouwen. Een extra motivatie voor dit onderzoek vormde de recent door de Herstructurerings Maatschappij Overijssel (HMO) verleende vergunning voor de vernieuwing c.q. sloop van de monumentale weverijhal van de KSB uit 1922, gelegen aan de Regge. Op basis van een bezoek aan het fabrieksterrein van de KSB op 31 juli j.l. door HKHN en Heemschut is het nu voorliggende inventarisatierapport gemaakt met adviezen t.a.v. de monumentale waarde van de geïnventariseerde bouwwerken. Door twee bomenexperts is er een inventarisatie van het waardevolle groen gemaakt op het fabrieksterrein, welk als bijlage bij dit rapport is gevoegd.

Eddy Muis

Historische Kring Hellendoorn-Nijverdal

Marcel Overbeek

Erfgoedvereniging Heemschut Overijssel

Historie KSB

Nijverdal is een industrienederzetting, gesticht in 1836 ten noorden van de in 1829-'30 aangelegde straatweg Zwolle-Almelo waar deze de bevaarbare Regge kruist. De naam is een samentrekking van Nijver(heid) in het (Regge)dal. In de nederzetting bestaande uit enkele pakhuizen werden calicots (gebleekte witte effen katoentjes) afkomstig uit Twente tijdelijk opgeslagen voor later vervoer naar Amsterdam, Haarlem en uiteindelijk Nederlands-Indië. Hetzelfde jaar stichtte de textielpionier Thomas Ainsworth aan de zuidzijde van de weg een textielfabriek met kettingsterkerij, vlasspinnerij en modelweverij.



Koninklijke Stoom Blekerij, ca. 1950, schilderij in kantine KSB

De Koninklijke Stoomblekerij (K.S.B.) , Campbellweg 30-34, werd in 1889 gesticht vanuit de KSW, met als directeur G. Salomonson, die later werd opgevolgd door zijn zoon H.Salomonson. De fabriek werd gebouwd op een terrein ten noorden van de weg Zwolle-Almelo. Daartoe werden de uit 1836 en 1850 stammende pakhuizen van de N.H.M. aan de Regge aangekocht, die in 1882 leeg waren komen te staan. In 1894 volgde een vergroting naar plannen van T.A. Trijssenaar, gevolgd door uitbreidingen in 1897 en 1898-'99 naar ontwerp van H.A. Witzand. In 1901 brandde de fabriek geheel af, waarna hetzelfde jaar een nieuwe fabriek ontstond tussen de Campbellweg en de Regge, eveneens naar plannen van H.A. Witzand. In 1918 werd de schoorsteen aldaar vernieuwd. Architect M.H. Krabshuis tekende in 1910 voor een uitbreiding van de fabriek aan de westzijde van de Campbellweg. Hij is ook verantwoordelijk voor de stoftoren die daar omstreeks 1920 werd gebouwd. De ca. 2003 gesloopte

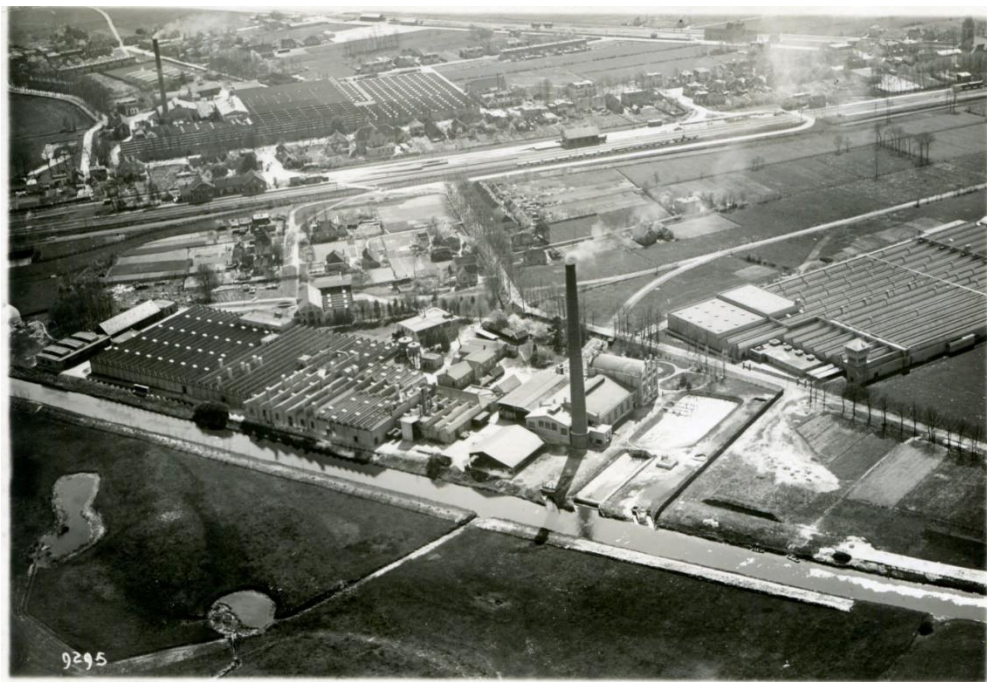
stoftoren bestond uit een betonnen vlakbodemreservoir met bakstenen omkleding in licht expressionistische vormen.

Via de stoftoren werd katoenstof, dat vrijkwam als vezels werden ontdaan van bladstengels en zaad, vanuit een grote kelder naar buiten afgevoerd. Omdat fijn katoenstof bij de geringste vonk kan exploderen, bevond zich boven in de toren een groot reservoir met bluswater. Vandaar dat de termen water- en stoftoren soms door elkaar lopen.



KSB, v.m. stoftoren Campbellweg, gesloopt ca. 2003

In 1926 startte ir. Van der Muelen een spinnerij, de "Stoomspinnerij Nijverdal NV". In 1952 werd aan de westzijde van de Van der Muelenweg het eerste deel van een nieuwe spinnerij (Weverij "West") met een kantoorgebouw gebouwd. Dit complex werd voltooid in 1955. Sinds 1957 maakt de fabriek deel uit van de Koninklijke Nijverdal-Ten Cate NV en momenteel huisvest het de sectie "Ten Cate Protect". Bij de ingang van de fabriek staat een gedenksteen voor H. Salomonson Gzn. (1868-1918). In 2002 werd de Campbellweg aan het openbare verkeer onttrokken en deze maakt sindsdien deel uit van het fabrieksterrein. Het fabriekscomplex werd vanaf 1900 ook bereikbaar via diverse spoorwegraccordementen, waardoor grondstoffen konden worden aangevoerd en weefgoederen afgevoerd vanaf het fabrieksterrein, via een aansluiting op de spoorlijn richting Hellendoorn.



Koninklijke Stoom Blekerij, op de voorgrond de Regge, midden-rechts de Campbellweg met de spoorwegaansluitingen en de stoftoren. Luchtfoto ca. 1930

BESCHRIJVING AFZONDERLIJKE BOUWDELEN

1. Katoenweverijhal "West", 1952-1955, Van der Muelenweg 2

In 1952 gingen de Koninklijke Stoomweverij te Nijverdal N.V. en H. ten Cate & Co in Almelo een samenwerkingsverband aan dat in 1957 tot een fusie leidde onder de latere naam Koninklijke Nijverdal-Ten Cate³. Directeur W.T. Kroese ging bij de modernisering van zijn bedrijf voortvarend te werk. In 1952 gaf hij aan het Zwitserse adviesbureau Gherzi de opdracht om beide bedrijven door te lichten. Dit bureau onder de naam "Gherzi Textil Organisation" was in korte tijd een belangrijke speler in de internationale textielwereld geworden. Stichter Giuseppe L. Gherzi (1902-1992) had enige tijd in Amerika het gedachtegoed van F.W. Taylor (1858-1915) bestudeerd en vestigde zich in 1929 in Zürich met als doel wetenschappelijk management voor de textielindustrie te adviseren. In eerste instantie ging het daarbij, net als bij Louwerse en Berenschot vooral om kostenanalyse, maar in 1948 startte dit bedrijf een afdeling integrale industriële planning en fabrieksbouw. Het Gherzi Ingenieursbüro Zürich A.G. verzorgde kant-en-klare oplossingen. In 1955 realiseerde het bouw bureau van Gherzi een nieuwe weverij bij de Koninklijke Stoomweverij Nijverdal (KSW), vergelijkbaar met die korte tijd later bij Van Heek in Enschede verrees aan de Lage Bothofstraat 159-175. In deze nieuwe "Weverij West" aan de Van der Muelenweg werden 800 moderne Picanol-getouwen geïnstalleerd die aanzienlijk sneller waren dan de oude weefautomaten.



KSB Katoenweverij "West" (1952-1955) aan de Van der Muelenweg, de z.g. "Gherzi-weefhal"

Status: de gevel aan de Van der Muelenweg met de betonnen kolommen is GM

Advies: gezien de zeldzaamheid van de Gherziweefhal het gehele complex voordragen als GM

Waardering Architectonische waarde

Katoenweverij "West" vertegenwoordigt de pioniersfunctie van moderne fabrieksbouw waarbij de klimatologische omstandigheden voor product en de mensen die er werkten voorop stonden. - Het gebruik van voorgespannen prefab beton stond bij de bouw nog in de kinderschoenen. - Goed, eerste en enig nog aanwezige voorbeeld van een door Gherzi-ingenieursbüro Zürich ontwikkelde weverijhal in Nederland, maar ook een belangrijk voorbeeld van een integraal concept van wetenschappelijk management gekoppeld aan een doordacht fabriekssysteem. –De weverijhal in Nijverdal neemt een belangrijke plaats in de internationale architectuurgeschiedenis op wereldniveau.

- Gebouw en installaties vormen één geheel en zijn niet afzonderlijk te beschouwen. Dit was ten tijde van de bouw zeer revolutionair.

* Stedenbouwkundige waarde

- Gebouw is een belangrijk onderdeel van een historisch gegroeid industrieel gebied en vormt daarin een belangrijke rol.

* Cultuurhistorische waarde

- Het gebouw vormt een belangrijk onderdeel van de laatste technische ontwikkelingen op het gebied van 'airconditioning' en was een voorbeeld voor latere ontwikkelingen op dit gebied bij andere fabrieken zoals Van Heek & Co en de Bamshoeve in Enschede.

- Het gebouw is een voorbeeld van de innovatie.

Gaafheid/herkenbaarheid - Gebouw en herkenbaarheid zijn uitzonderlijk gaaf voor een fabrieksgebouw.

* Zeldzaamheid

-De door Nijverdal-Ten Cate gebouwde weefhal is een bijzonder industrieel gebouw en uniek voor Nederland te noemen. Ook internationaal zijn weinig vergelijkbare weefhallen bekend (voorbeeld: complex in Mooi Rivier, Zuid-Afrika) Bouwtechnisch en installatietechnisch is dit gebouw zeer zeldzaam. Twee andere voorbeelden: in Enschede zijn in 2003 en 2012 twee Gherziweverijen gesloopt, evenals de Gherziweverijen nr. 4 en 5 in Almelo.

- Andere voorbeelden zijn in Nederland niet bekend.

2. Kantoorgebouw 1955, Van der Muelenweg 2

Het kantoorgebouw aan de zuidzijde van het weverijcomplex is uit dezelfde bouwperiode als de Gherziweefhal (1955), en is een bijzonder geslaagd voorbeeld van wederopbouwarchitectuur. De zuidgevel van het tweelaags kantoorgebouw en de dakluifels zijn opgetrokken uit geprefabriceerde betongevelelementen.



KSB Kantoorgebouw Van der Muelenweg 2, onderdeel weverij "West"

Status: geen monument

Advies: kantoorgebouw voordragen als GM

3. Monument "textielarbeiders", Van der Muelenweg 2

Voor het kantoorgebouw aan de Van der Muelenweg staat een uit betonsegmenten opgetrokken monument, opgericht t.g.v. het 100-jarig bestaan van de textielindustrie in Nijverdal. Het monument is aan de directie aangeboden door het personeel. Het monument, ontworpen door Katinka van Rood, bestaat uit een betonnen zuil, bekroond met een beeld van textielarbeiders. Op de sokkel staat de tekst: "aangeboden door het personeel, 1952".



Monument "Textielarbeiders" Van der Muelenweg, 1952

Status: geen monument

Advies: voordragen als GM, belangrijk voorbeeld van een industriedenkwerk

4. Ketelhuis 1916, Campbellweg

Het ketelhuis is in 1916 gebouwd naar ontwerp van architect Krabshuis. Deze architect was aan het begin van de 20^e eeuw verantwoordelijk voor het ontwerp van een aantal fabrieksgebouwen van de Fa. Salomonsson, later de Ten Catefabrieken. Het ketelhuis aan de Campbellweg vertoont grote gelijkenis met het ketelhuis-turbinehal van de Ten-Catefabriek aan het Hoge Dijkje (KSW). Het ketelhuis aan de Campbellweg is gebouwd in een markante overgangsarchitectuur, met zowel invloeden van de Art-Nouveau als de architectuur van Berlage. In 1940 werd het ketelhuis uitgebreid, om een nieuwe grote stoomturbine te plaatsen (Fa. Stork), welke voortaan alle fabriekscomplexen van Ten Cate van stroom zou gaan voorzien. De sobere uitbreiding in baksteen is aan de westzijde van het oorspronkelijke ketelhuis gerealiseerd, waardoor het aanzien van het ketelhuis enigszins is aangetast. Desondanks is de monumentale architectuur van het ketelhuis uit 1916 nog zeer goed afleesbaar. De gevels aan de noord-zuidzijde zijn opgetrokken in grauwe baksteen, afgewisseld met witte muurvlakken. De topgevels zijn uitgebouwd met lisenen. De raampartijen op de begane grondverdieping zijn voorzien van hardstenen profiellijsten. Een groot deel van de oorspronkelijke gekleurde glas-in-loodvensters is nog aanwezig. Het interieur van het ketelhuis, hoewel gemoderniseerd, bezit nog enkele oorspronkelijke monumentale bouwdelen, zoals de tegelvloer, geglazuurde wandtegels, fraai geornamenteerde houten dakconsoles, hardstenen ornamenten met Art-Nouveau-invloeden en een bordes met ijzeren trapleuningen. I



KSB Ketelhuis 1916, westgevel; rechts: interieur met trapbordes en schakelpaneel uit 1942

Tussen het ketelhuis uit 1916 en de fabrieksschoorsteen is ca. 1920 een uitbreiding van het ketelhuis gerealiseerd. Dit bouwdeel werd ca. 1985 gesloopt en vervangen door een moderne constructie, met een grijze plaatstalen gevelconstructie.



KSB, vervanging deel ketelhuis door nieuwbouw, ca. 1985 (foto Frits Nijenhuis)

Status: geen monument

Advies: Ketelhuis uit 1916 voordragen als GM

5. Fabrieksschoorsteen 1920, Campbellweg

Op de noord-oosthoek van het ketelhuis uit 1916 staat de fabrieksschoorsteen uit 1920. De forse schoorsteen domineert het Reggedal ter plaatse en verbeeldt op bijzondere wijze de naam van Nijverdal als vroege industriënederzetting. De schoorsteen is in rode radiaalsteen opgetrokken vanuit

een ronde plattegrond, waarbij de doorsnede aan de onderzijde breder is dan aan de bovenzijde in verband met de stabiliteit. In de voet van de pijp is een ingang met stalen deur aangebracht onder een dubbele rollaag. Boven een cordonlijst is de pijp voorzien van regelmatig geplaatste ijzeren banden. Over de gehele lengte zijn klimijzers aangebracht voor inspectie en reparatie. In de bovenste helft is met witte steen de tekst "Kon. Stoom Bleek." ingemetseld.



Schoorsteen KSB, detail voet en opschrift

Status: Rijksmonument

6. Blekerij 1922

Direct aan de Regge gelegen, op de historische locatie van de vroegere gebouwen van de NHM, staat de blekerij, gebouwd ca. 1922. De blekerij heeft een karakteristieke sheddakconstructie, welke vroeger vaak werd toegepast in de Twentse textielindustrie. Via de schuin geplaatste glaswanden was

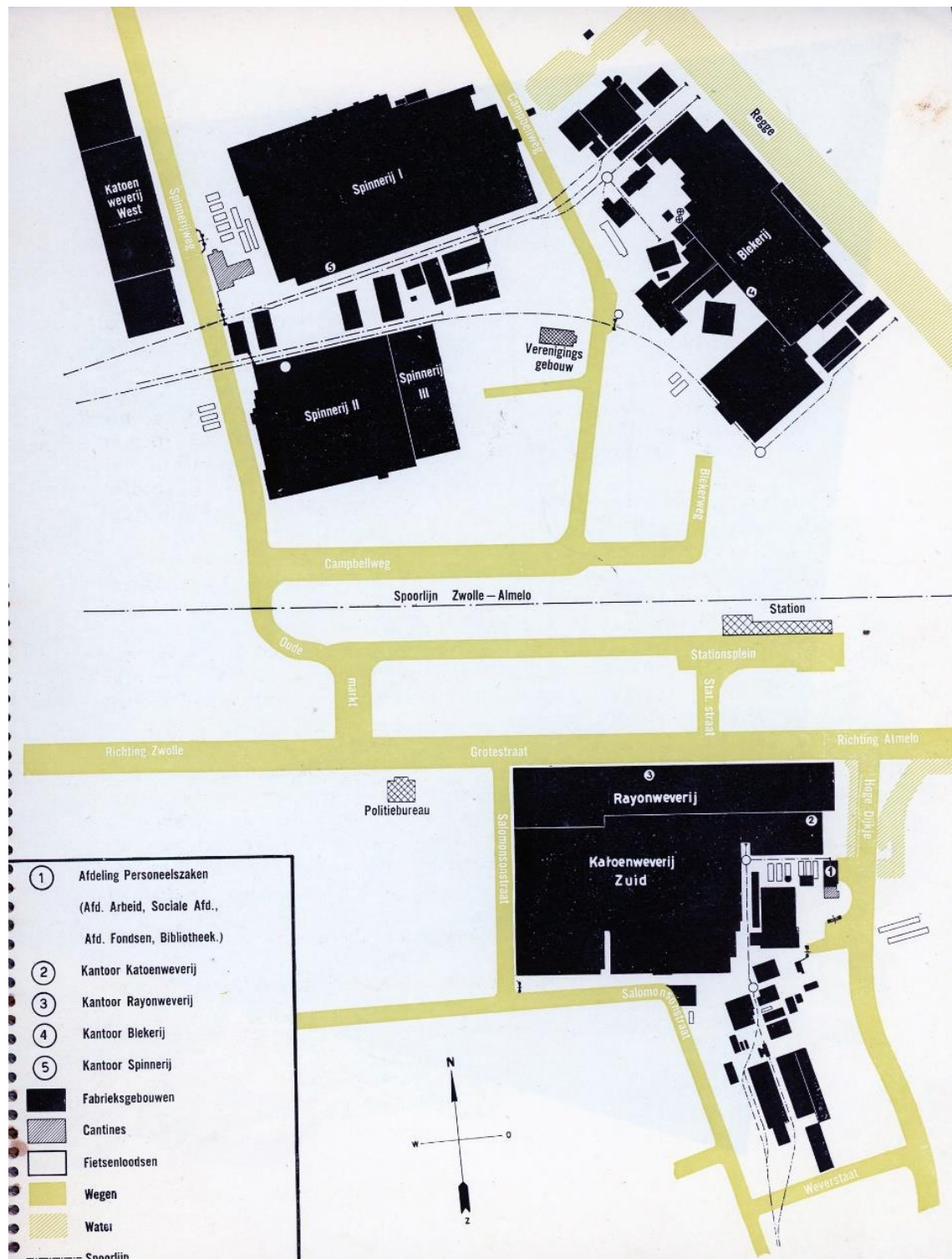
er voldoende daglicht beschikbaar in de weverij. De dakconstructie bestaat uit een aantal gietijzeren met kapitelen. Tussen de zuilen is een ijzeren draagconstructie bevestigd. De blekerij vormt een bijzonder gaaf, inmiddels zeer zeldzaam voorbeeld van een traditionele fabriekshal met een gietijzeren draagconstructie. Bijzonder is ook de dakbedekking, die bestaat uit rode dakpannen van het type Tuile-du-Nord. De meeste fabriekshallen van dit type zijn inmiddels verdwenen o.a. in Enschede (Van Heek) en Almelo (Ten Cate). De blekerij van de KSB wordt met sloop bedreigd, aangezien het bedrijf het complex wil vernieuwen en deels vervangen door een nieuwe bedrijfshal. Voor deze verbouwing is door de provincie (via de Herstructurerings Maatschappij Overijssel) inmiddels een vergunning verleend, ondanks het gegeven dat hierdoor een zeer belangrijk industrieel monument met een unieke gietijzeren draagconstructie zal gaan verdwijnen....



KSB Blekerij (1922) exterieur met sheddaken, rechts de Regge



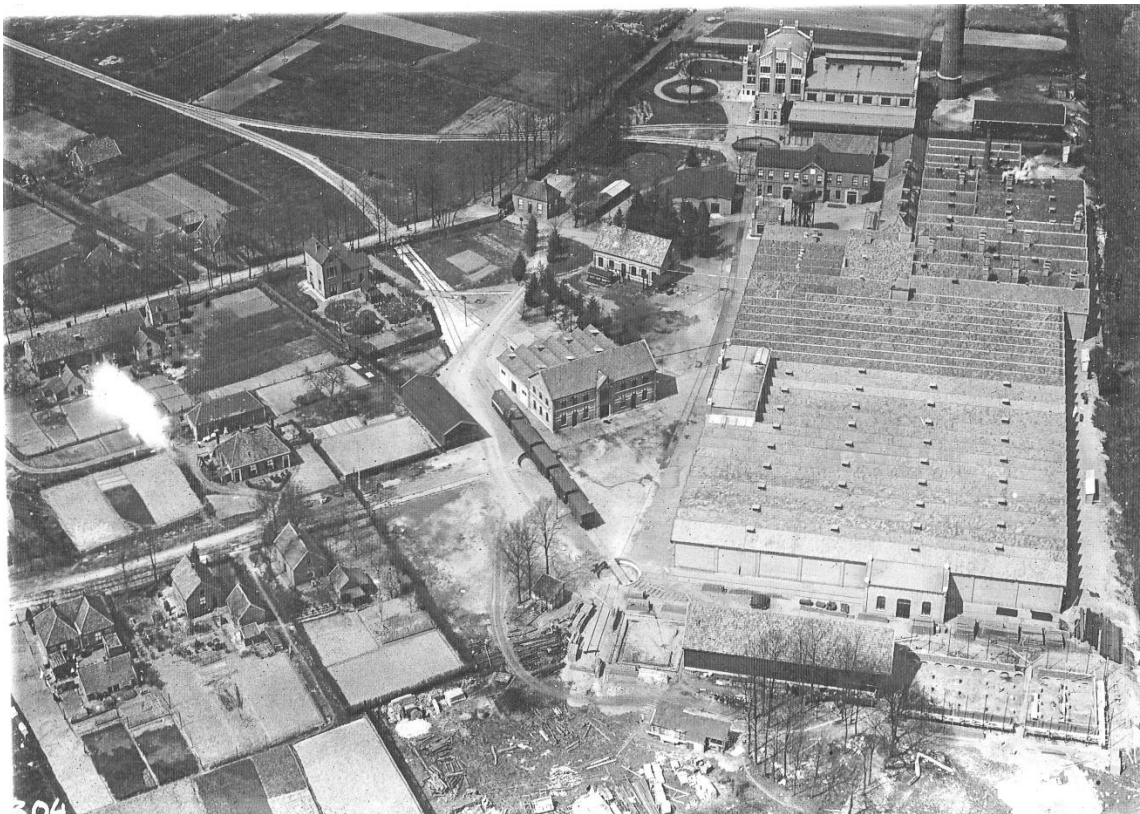
KSB Blekerij (1922), interieur met ijzeren draagconstructie



KSB, plattegrond fabrieksgebouwen (ten noorden van de spoorlijn) ca. 1980



KSB, Blekerij 1922, detail gietijzeren kapiteel



KSB, luchtfoto ca. 1922, rechts de net voltooide blekerij, boven het ketelhuis met schoorsteen

Status Blekerij: geen monument
Advies: voordragen als GM

7. Werkplaats

Naast de weverijhal staat het voormalige werkplaatsgebouw, een eenlaags in baksteen opgetrokken loods, met een lichtgebogen zadeldak, voorzien van drie verhoogde dakdelen. Het gebouw is later verminkt door het dicht metselen van de oorspronkelijke vensters. Bouwjaar ca. 1920.



KSB werkplaats (ca. 1920)

Status: geen Monument

Advies: niet voordragen als GM

8. Ververij

Aan de Campbellweg staat de ververij, een in de jaren '50 gebouwde bedrijfshal, met een lichtgebogen betonnen schaaldakconstructie en een lage voorbouw, met karakteristieke betonnen luifels.



KSB, ververij. Ca. 1955

Status: geen monument

Advies: voordragen als GM

9. Opslagloodsen voor katoen, ca. 1955



KSB, opslagloodsen, ca. 1955?

In het zuidoostelijke deel van het fabrieksterrein staan 4 eenlaags bedrijfshallen, waarvan de buitengevels in baksteen zijn opgetrokken. De constructie van deze hallen bestaat uit een inwendige betonconstructie, met lichtgebogen betonnen schaaldaken, zeer kenmerkend voor de wederopbouwperiode in de fabrieksarchitectuur uit de jaren '50. In deze hallen werden garens en balen katoen opgeslagen. De laatste jaren werd het complex gebruikt door zowel Protect als Toray voor opslag doek / materialen. De bedrijfshallen staan op de nominatie om t.z.t. te worden gesloopt voor de geplande nieuwbouw van Ten Cate-Grass.

Status: geen monument

Advies: voordragen als GM

10. Kantoorgebouw, 1901

Centraal op het fabrieksterrein staat het kantoorgebouw van de KSB, gebouwd in 1901. Volgens de nog aanwezige gevelsteen is het kantoor herbouwd na een brand in 1901. Markant tweelaags gebouw, opgetrokken in grauwe baksteen, met hardstenen lateibalken boven de vensters. Boven de hoofdingang is de gevel ter hoogte van de daklijst uitgebouwd met stenen penanten, waartussen een tegeltableau is aangebracht met het opschrift "K.S.B.". De monumentale hoofdingang met de oorspronkelijke dubbele houten deuren, is gevat in een hardstenen segmentboogvormige omlijsting. Het interieur van het kantoor is grotendeels gemoderniseerd, met uitzondering van de directiekamer annex vergaderkamer, gelegen direct rechts van de ingang. De directiekamer is voorzien van houten lambrizeringen en een versierd houten plafond, mogelijk later aangebracht in de jaren '50.



KSB, kantoorgebouw (1901)



KSB, kantoorgebouw, directiekamer

In de vergaderkamer van het kantoorgebouw is een grote glazen vitrine aangebracht langs de zijgevel. In de vitrine staat een zilveren beker. Het glas is voorzien van een gegraveerd kunstwerk, met een voorstelling van een vrouw, met een textielspoel in haar hand, en een kroon op haar hoofd gevormd door de letters "KSW". Daarnaast het opschrift "koninklijke stoomweverij" het jaartal "1952" en het gemeentewapen van Hellendoorn. Het kunstwerk is aangebracht t.g.v. het 100-jarig bestaan van de textielfabrieken in Nijverdal in 1952. De glasgravure is hoogstwaarschijnlijk gemaakt door grafisch kunstenaar Eppo Doeve (1907-1981). Deze kunstenaar/graficus heeft veel kunstwerken gemaakt in opdracht van bedrijven en industriëlen in Nederland. In de hal van het kantoor hangt een tegeltableau uit 1948, met een vogelvluchtbeeld van de fabrieken van de KSW in Nijverdal aan de Campbellweg en de Grotestraat.



KSB, kunstwerken in het kantoorgebouw

Status: geen monument

Advies: het kantoorgebouw uit 1901 voordragen als GM, inclusief de kunstwerken

11. Portiersloge, ca. 1955, Campbellweg

Aan de Campbellweg staat de voormalige portiersloge, gebouwd ca. 1955. Later werd de portiersloge verplaatst naar de ingang van de fabriek aan de van der Muelenweg. Het oude portiersgebouwtje is een markant gebouwtje op een achtkantige plattegrond, en een sterk overstekend plat dak.



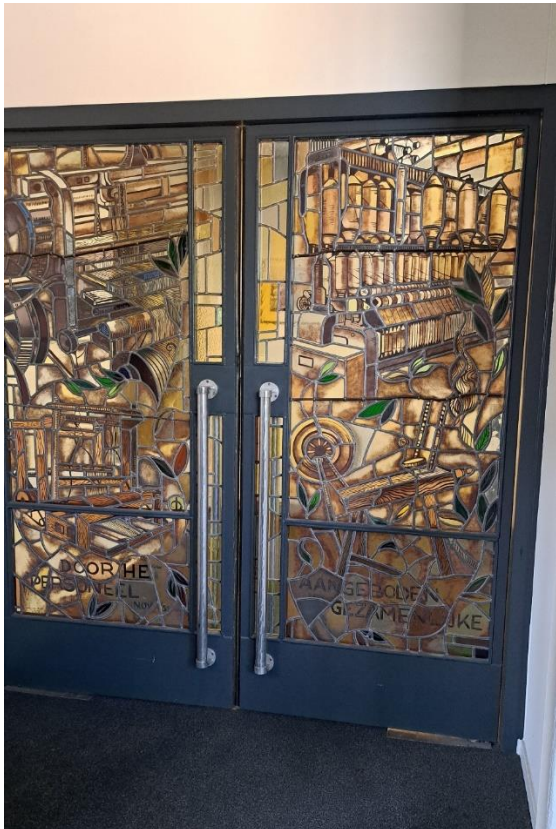
KSB, v.m. portiersloge, ca. 1955

Status: geen monument

Advies: voordragen als GM

12. Afzonderlijke Kunstwerken en gedenkstenen

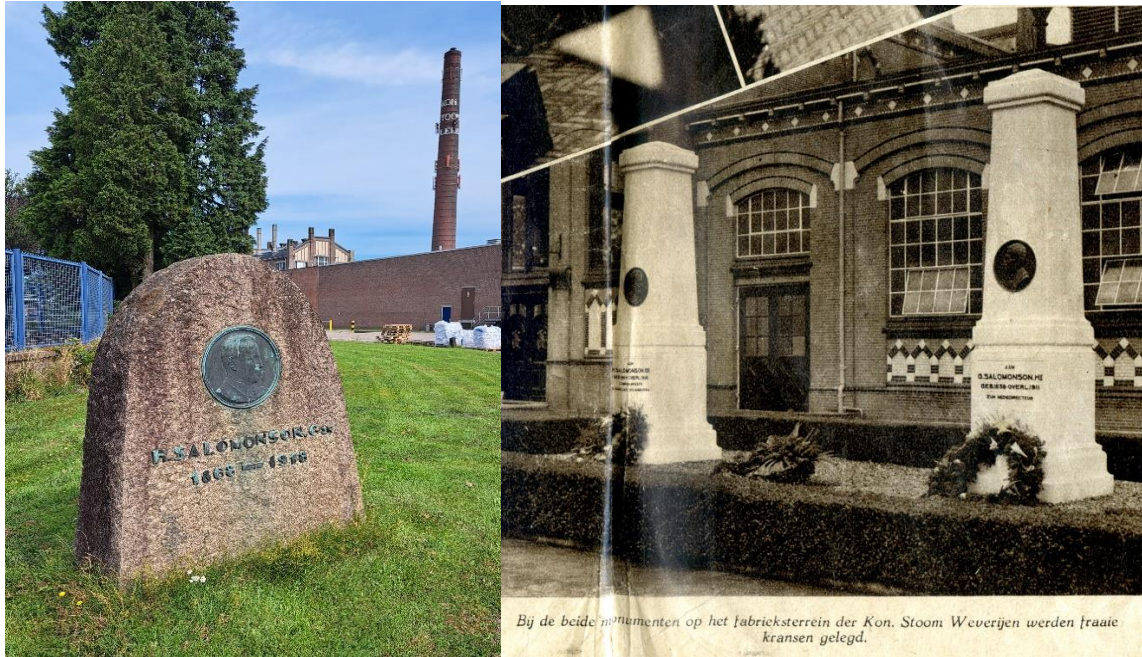
11.1 In het kantinegebouw, gelegen naast het kantoorgebouw uit 1901, is een monumentale dubbele deurpartij aanwezig, met een fraai glas-in-loodkunstwerk. Het kunstwerk is geschonken door het personeel van de Ten Catefabriek, en is mogelijk afkomstig uit de vestiging van Ten Cate in Almelo. Het glas-in-loodkunstwerk geeft een beeld van de ontwikkeling van de textielindustrie, met een spinnenwiel, een houten weefstoel, en (voor de jaren '50) moderne weverijmachines.



KSB, glas-in-loodkunstwerk kantine

12.2 Gedenksteen Salomonson

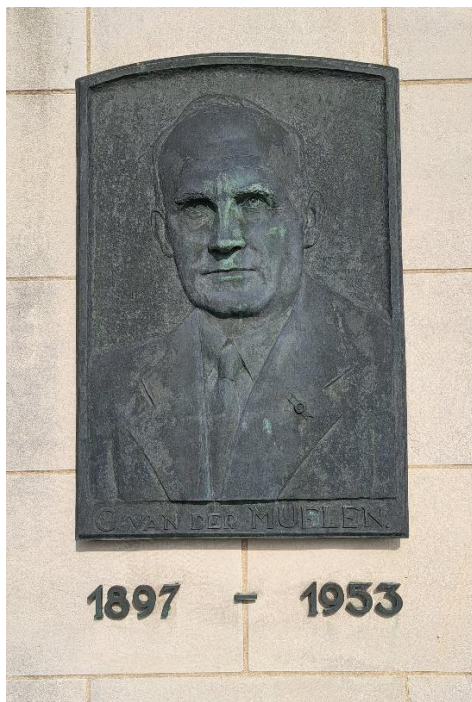
Naast de oude portiersloge aan de Campbellweg staat een granieten monument, met daarop bevestigd een ronde bronzen plaquette met een afbeelding van directeur H. Salomonson Gzn., en de jaartallen 1868-1918. Het gedenkteken heeft oorspronkelijk gestaan bij de ingang van de fabriek van de KSW aan het Hoge Dijkje, waar nu een gedenkteken staat in de vorm van een obelisk. Bij de verplaatsing van de bronzen plaquette naar de Campbellweg is de plaquette van de obelisk verwijderd en op een steen aangebracht. Het gedenkteken is gemaakt naar aanleiding van het 50-jarig jubileum van H. Salomonson als directeur van de KSW.



Campbellweg, gedenkteken H. Salomonson; afb. rechts: de oorspronkelijke gedenksteen bij het ketelhuis aan het Hoge Dijkje, naast de nog bestaande gedenkzuil.

12.3 Gedenkteken Van der Muelen

Aan de Van der Muelenweg staat bij de hoofdingang van de fabriek een gedenksteen, uitgevoerd in witte kalksteen, met daarop een bronzen plaquette met een afbeelding van directeur G. (Gottfried) van der Muelen, en de jaartallen 1897 en 1953. Van der Muelen was directeur van de KSW, later Ten Cate, van 2 november 1923 tot zijn overlijden in 1953. Het gedenkteken is in 1954 geplaatst.



Van der Muelenweg, gedenksteen 1953

12.4 Oorlogsmonument

Op het binnenterrein van de fabriek bij de hoofdentree staat een oorlogsmonument, met daarop vermeld de namen van de fabrieksmedewerkers, die in de Tweede Wereldoorlog zijn omgekomen. Het monument bestaat uit een vierkante natuurstenen sokkel, met daarop geplaatst een bronzen beeld met een voorstelling van een rouwende persoon.



Fabriek Van der Muelenweg, oorlogsmonument

Status: de bovenvermelde kunstwerken hebben geen monumentenstatus.

Advies: met het oog op de toekomstige herinrichting c.q. nieuwbouw op het fabrieksterrein, en de mogelijke toekomstige onttrekking van de Van der Muelenweg aan het openbare verkeer, wordt aanbevolen de kunstwerken met de nrs. 12.2, 12.3 en 12.4 t.z.t. te verplaatsen naar een andere locatie, welke voor het publiek bereikbaar en vrij toegankelijk is. Een mogelijke geschikte nieuwe locatie zou het plein voor de Turbinehal aan het Hoge Dijkje kunnen zijn.

De kunstwerken, aanwezig in het kantoorgebouw en in het kantinegebouw, dienen bij voorkeur behouden te blijven op de huidige locatie, vanwege de relatie van deze kunstwerken met deze gebouwen.

Historische Kring Hellendoorn Nijverdal (HKHN)
Erfgoedvereniging Heemschut-Overijssel

Tekst en foto's : Marcel Overbeek (Heemschut Overijssel, oktober 2024)
Historische foto's: archief HKHN, Johan Alferink

Op basis van een verkennend onderzoek per plaatse in juli 2024 geven wij de navolgende waardering en adviezen t.a.v. het behoud van de afzonderlijke delen van het fabriekscomplex van de KSB :

1. Katoenweverij “West”, 1955. Weverijhal, een der laatste overgebleven en derhalve zeldzame voorbeelden van een weverijhal, gebouwd volgens de bouwmethode van het z.g. Gherzi-systeem. Interieur met betonnen draagconstructie, oostelijke buitengevel met fraaie betonnen sierelementen (GM). Markant voorbeeld van industriële wederopbouwarchitectuur..

Advies: GM-status buitengevel uitbreiden tot gehele complex.

4. Ketelhuis uit 1916. Ondanks latere verbouwingen is dit ketelhuis van grote cultuurhistorische waarde als belangrijk industrieel ontwerp van architect Krabshuis. Het ketelhuis is qua bouwstijl nauw verwant met het ketelhuis van de KSW aan het Hoge Dijkje (rijksmonument). Het ketelhuis van de KSB heeft nog vele originele bouwkundige details, zoals glas-in-loodvensters, een schakelpaneel en hardstenen vensterlijsten.

Advies: behouden en aanwijzen als GM

6. Blekerij uit 1922. Zeer belangwekkend en zeldzaam voorbeeld van een traditionele fabriekshal met sheddaken en een draagconstructie bestaande uit gietijzeren zuilen en ijzeren dwarsverbanden. Een der laatst overgebleven traditionele textielbedrijfshallen uit de bloeiperiode van de Twentse textielindustrie.

Advies: behouden en aanwijzen als GM

9. Opslagloodsen voor katoen, ca. 1955. Eenlaags in beton opgetrokken opslagloodsen voor katoen, markant voorbeeld van de in het midden van de 20^e eeuw gangbare bouwwijze van bedrijfshallen in de textielindustrie, met de karakteristieke lichtgebogen betonnen schaaldaken.

Advies: behouden en aanwijzen als GM

10. Kantoorgebouw uit 1901. Hoewel van binnen gemoderniseerd, is de voorgevel van het kantoor nog zeer gaaf, en geeft dit een goed beeld van een kantoorgebouw uit het begin van de 20^e eeuw, gebouwd in de stijl van de overgangsarchitectuur. Het interieur van de directiekamer is grotendeels nog origineel. In de vergaderkamer bevinden zich twee cultuurhistorisch belangwekkende kunstwerken die de historie van de KSB verbeelden.

Advies: aanwijzen als GM

11. Portiersloge, ca. 1960. Voormalige portiersloge, markant voorbeeld van een in beton-glas opgetrokken portiersgebouw, met stijlkenmerken van het “Nieuwe Bouwen”.

Advies: behouden en aanwijzen als GM

12. Kunstwerken en monumenten. De onder nr. 12 beschreven kunstwerken en monumenten zijn van groot belang als voorbeelden van industriekunstwerken, en hebben daarnaast een grote cultuurhistorische waarde in relatie met de geschiedenis van de KSB-Nijverdal. Deze kunstwerken en monumenten dienen absoluut behouden te blijven. De monumenten/gedenkstenen kunnen eventueel herplaatst worden op een voor het publiek beter zichtbare locatie, bijv. bij het fabriekscomplex aan het Hoge Dijkje.
